

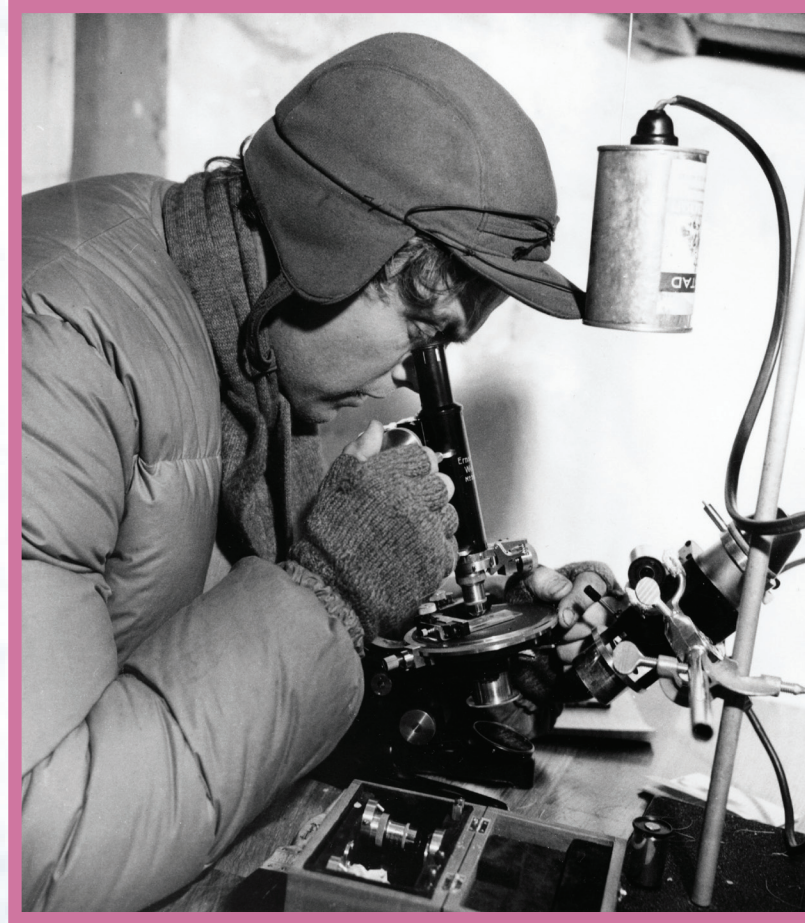
Antarktis 1949-1952

Maudheim

Den norsk-britisk-svenske antarktisekspedisjonen 1949-1952 var den første internasjonale forskningsekspedisjonen til Antarktis. Den ble organisert av en komité av britiske, svenske og norske eksperter, med professor H. U. Sverdrup som formann. John Giæver fra Norsk Polarinstittutt var ekspedisjonsleder. Ekspedisjonen foretok en rekke ulike vitenskapelige observasjoner, og utforsket og kartla store deler av det vestlige Dronning Maud Land.

Ekspedisjonen forlot Oslo den 17. november 1949, med selfangeren "Norsel". Som var spesialbygget for formålet, og som ble ført av kaptein Guttorm Jakobsen. 10. februar 1950 lyktes det å finne en egnet landingsplass; Norselhamna i Dronning Maud Land. Her opprettet de overvintringsstasjonen Maudheim på den flytende isbremmen (71° 3' S / 10° 56' V).

FØRSTE OVERVINTRING

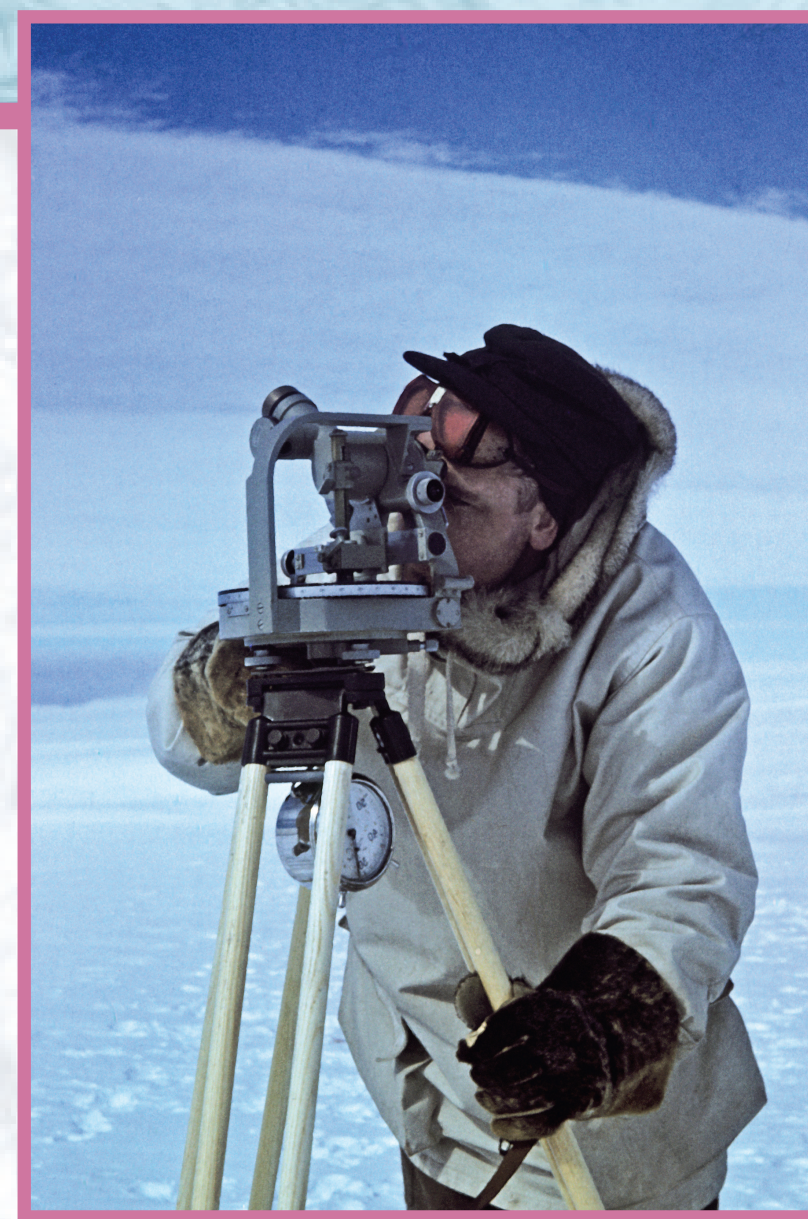
Den 20. februar reiste "Norsel" nordover igjen, og overvintrerne var alene. I midten av mars var Maudheim ferdig oppbygd, alt utstyr var installert, og det vitenskapelige arbeidet begynte så smått å komme i gang. Gjennom vinteren ble det foretatt kontinuerlige meteorologiske, glasiologiske og seismiske undersøkelser, samtidig som vårens og sommerens sledeturer ble planlagt. Treningen av trekkhundene kom i gang, og det ble gjennomført depotturer. Den første lengre ekspedisjonen innover kontinentet dro av sted i begynnelsen av oktober og var tilbake den 15. november. I november og desember ble det foretatt to depotturer med beltevogn, og partiene kom slik et godt stykke inn i landet. I desember kom den første glasiologturen og topograf-geolog-turen av gårde. Dette var de første virkelige lange ekspedisjonene. Glasiologene var tilbake i april, topografene og geologene var ikke tilbake før i mai.

DØDSFALL

I mellomtiden fikk resten av Maudheim-folket besøk av "Norsel" - som ankom Norselbukta 6. januar 1951 med nye forsyninger og tre nye ekspedisjonsmedlemmer. To fly med mannskap var også med, for flyfotografering. Den 24. februar dro fire av ekspedisjonsmedlemmene ut på en prøvetur med en av beltevognene, som nettopp var blitt reparert. De kjørte ned til kaia, men flere hundre meter av denne var brukket ut, og beltevognen havnet i sjøen. Bertil Ekström, John E. Jelbart og Leslie Quar druknet, mens Stig Hallgren kom seg opp på et isflak og ble reddet i land etter 13 timer.

NY OVERVINTRING OG ØYEOPERASJON

Etter at et par mindre sledeturer også var gjennomført, var det igjen klart for vintersesong på Maudheim. Ekspedisjonen var, som vinteren før, mye opptatt med kontinuerlige vitenskapelige undersøkelser. Men vinterveret var mye verre nå enn året før. I slutten av juli foretok dr. Wilson, assistert av fem mann, en meget improvisert øyeamputasjon på Alan Reece. Han hadde skadet hornhinnen alvorlig etter å ha fått en steinsplint i øyet under topograf-geologturen. Den siste sommeren ble det gjennomført tre lengre turer: Glasiologene var ute fra september til november, mens topografene og geologenes tur varte fra oktober til januar. Den seismiske ekspedisjonen varte like lenge. Den 22. desember var "Norsel" tilbake i Norselbukta for siste gang. Før skuta satte kursen hjemover, skulle blant annet et flyfotograferingsprosjekt i svensk regi gjennomføres. Gunstige værforhold gjorde at fotograferingen ble unnagjort på rekordtid. På Maudheim begynte man nedpakkingen, mens de ventet på at den topografisk-geologiske og den seismiske ekspedisjonen skulle komme tilbake.

"Norsel" foretok en kartleggingstur langs kysten fra 5. til 7. januar. Natt til 15. januar 1952 var alt gods brakt om bord, og alle mann fra Maudheim hadde rykket inn i lugarene sine. Neste kveld satte "Norsel" kursen hjemover. Maudheim ble besøkt av en norsk antarktisekspedisjon i 1960, og da stakk bare snøe to meter av det ti meter høye meteorologiske tårnet opp av isen. Nå er stasjonen forlenget begravid av snø og is.

ENESTÅENDE RESULTATER

Ekspedisjonen gjorde seismiske målinger over en avstand på 600 km, hvor det kunne fastslås at isen i området var over 2000 meter tykk. Ekspedisjonen ble et springbrett for mange framgangsrike forskere, og resultatene fra ekspedisjonen ble publisert i 27 større hefter. Det siste kom i 1971. Dessverre ble mye av geologien aldri publisert. Maudheim-ekspedisjonen innledet en ny samarbeidsæra i Antarktis og påvirket på den måten et stort globalt tiltak som nå begynte å ta form, nemlig det tredje polaråret.

Norsk Polarinstittutt har en omfattende samling med bilder og annet materiale fra ekspedisjonen.

